

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-421/14

**Banco Primus SA
prieš
Jesús Gutiérrez García**

(Juzgado de Primera Instancia no 2 de Santander prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 93/13/EEB – Pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromos sutartys – Nesąžiningos sąlygos – Hipoteka užtikrintos paskolos sutartys – Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra – Naikinamasis terminas – Nacionalinių teismų pareigos – *Res judicata* galia“

Santrauka – 2017 m. sausio 26 d. Teisingumo Teismo (pirmoji kolegija) sprendimas

1. *Prejudiciniai klausimai – Teisingumo Teismo jurisdikcija – Ribos – Akivaizdžiai su byla nesusiję klausimai ir hipotetiniai klausimai, užduoti aplinkybėmis, kuriomis naudingas atsakymas yra neįmanomas – Su pagrindinės bylos dalyku nesusiję klausimai – Teisingumo Teismo jurisdikcijos nebuvimas*
(SESV 267 straipsnis)
2. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Tikslas*
(Tarybos direktyva 93/13)
3. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Nacionalinio teismo pareiga savo iniciatyva išnagrinėti, ar jo vertinimui pateiktos sutarties sąlyga yra nesąžininga – Apimtis*
(Tarybos direktyva 93/13)
4. *Teismo procesas – „Res judicata“ galia – Apimtis*
5. *Europos Sąjungos teisė – Principai – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą – Apimtis – Teisė kreiptis į kelių instancijų teismus – Nebuvimas*
6. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra – Procedūra, prasidėjusi prieš priimant pereinamojo laikotarpio nacionalinės teisės nuostatą, kurioje nustatytas naikinamasis terminas prieštaravimui dėl priverstinio vykdymo pateikti – Terminas, kurio eiga prasideda kitą dieną po teisės akto paskelbimo dienos – Neleistinumas*

(Tarybos direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniai)

7. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra – Nacionalinio teismo galimybės savo iniciatyva iš naujo išnagrinėti paskolos sutarties, dėl kurios jau priimtas „res judicata“ galią įgijęs sprendimas, sąlygų nesąžiningumą nebuvimas – Leistinumas – Ribos*

(Tarybos direktyva 93/13)

8. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Nesąžininga sąlyga, kaip tai suprantama pagal 3 straipsnį – Nacionalinio teismo atliekamas nesąžiningumo vertinimas – Kriterijai*

(Tarybos direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis ir 4 straipsnis)

9. *Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13 – Sąlygos pripažinimas nesąžininga – Apimtis – Nacionalinio teismo pareiga savo iniciatyva taikyti visus padarinius, kurie kyla dėl tokio pripažinimo – Pardavėjas ar tiekėjas, kuris atitinkamos sąlygos netaikė ir laikėsi nacionalinės teisės – Poveikio nebuvimas*

(Tarybos direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnis)

1. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 29, 30, 33, 56 punktus)

2. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 40, 41, 51 punktus)

3. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 43, 51 punktus)

4. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 46 punktą)

5. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 48 punktą)

6. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 ir 7 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip 2013 m. gegužės 14 d. *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai išipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos) ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, pagal kurią vartotojams, prieš kuriuos iki įstatymo, kuriame yra minėta nuostata, įsigaliojimo dienos buvo pradėta ir šią dieną dar nebuvo užbaigta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, nustatytas naikinamasis vieno mėnesio terminas, skaičiuojamas nuo kitos dienos po šio įstatymo paskelbimo, per kurį jie gali pasinaudoti teise pareikšti prieštaravimą dėl šios procedūros, grindžiamą tariamu sutarties sąlygų nesąžiningumu.

(žr. 54 punktą ir rezoliucinės dalies 1 punktą)

7. Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, kaip įtvirtinta 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de enjuiciamiento civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 14 d. *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos), vėliau – 2013 m. birželio 28 d. *Real Decreto-Ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 7/2013 dėl skubių finansinių ir biudžeto priemonių, skatinančių mokslo tyrimus, plėtrą ir inovacijas), vėliau – 2014 m. rugsėjo 5 d. *Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 11/2014 dėl skubių priemonių bankroto srityje), 207 straipsnyje, pagal kurią nacionaliniam teismui draudžiama savo iniciatyva iš naujo išnagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumą, kai dėl visų šios sutarties sąlygų teisėtumo pagal šią direktyvą jau buvo nuspręsta sprendime, kuris įgijo *res judicata* galią.

Tačiau, kai per ankstesnį ginčijamos sutarties patikrinimą, kuris užbaigtas sprendimu, kuris įgijo *res judicata* galią, vienos ar kelių šios sutarties sąlygų galimas nesąžiningumas dar nebuvo išnagrinėtas, Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, į kurį vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais kreipėsi vartotojas pateikdamas atskirąjį prieštaravimą, savo iniciatyva ar šalių prašymu privalo įvertinti, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, galimą šių sąlygų nesąžiningumą.

(žr. 49, 52, 54 punktus ir rezoliucinės dalies 2 punktą)

8. Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį ir 4 straipsnį reikia aiškinti taip:

- nagrinėjant pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą turi būti nustatoma, ar dėl šios sąlygos atsiranda sutarties šalių teisių ir pareigų ryškus neatitikimas vartotojo nenaudai. Toks nagrinėjimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į nacionalinės teisės nuostatas, taikytinas tuo atveju, kai šiuo klausimu nėra susitarimo tarp šalių, į vartotojo pagal nacionalinės teisės nuostatas turimas priemonės užkirsti kelią tokios rūšies sąlygų naudojimui, į prekių ar paslaugų, sudarančių nagrinėjamos sutarties dalyką, pobūdį ir į visas šios sutarties sudarymo aplinkybes;
- jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sutarties sąlyga, susijusi su paprastųjų palūkanų skaičiavimo metodu, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, nėra surašyta aiškiai ir suprantamai, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalį, jis turi išnagrinėti, ar ši sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Atlikdamas tokį nagrinėjimą šis teismas turi, be kita ko, palyginti šioje sąlygoje numatytą paprastųjų palūkanų normos skaičiavimo metodą ir faktinį šios normos dydį, gautą taip apskaičiavus, su įstatyme įtvirtinta palūkanų norma ir įprastai taikomais skaičiavimo metodais, taip pat su pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu rinkoje vyravusia palūkanų norma nagrinėjamai paskolos sutarčiai lygiavėrcio dydžio ir trukmės paskolos atveju;
- kalbant apie nacionalinio teismo atliekamą sąlygos, susijusios su sutarties nutraukimu prieš terminą dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo tam tikrą laiką, nesąžiningumo analizę, pažymėtina, kad šis teismas turi patikrinti, ar pardavėjui arba tiekėjui palikta teisė pareikalauti grąžinti visą paskolą priklauso nuo to, kad vartotojas neįvykdo pareigos, kuri atsižvelgiant į aptariamus sutartinius santykius yra esminė, ar ši teisė numatyta tais atvejais, kai toks neįvykdymas yra pakankamai rimtas, atsižvelgiant į paskolos trukmę ir sumą, ar tokia teise nukrypstama nuo šioje srityje taikytinų bendrųjų teisės normų, kai nėra specialių sutartinių nuostatų, ir ar nacionalinėje teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kai šiam taikoma tokia sąlyga, pašalinti reikalavimo grąžinti visą paskolą pasekmes.

(žr. 64-67 punktus ir rezoliucinės dalies 3 punktą)

9. Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas toks teismų pateiktas nacionalinės teisės nuostatos, reglamentuojančios sąlygas dėl paskolos sutarčių nutraukimo prieš terminą, kaip Įstatymo 1/2000 su pakeitimais, padarytais Įstatymu dekretu 7/2013, 693 straipsnio 2 dalis, išaiškinimas, pagal kurį nacionaliniam teismui, kuris konstatavo tokios sutarties sąlygos nesąžiningumą, draudžiama pripažinti ją negaliojančia ir jos netaikyti, kai iš tiesų pardavėjas ar tiekėjas jos netaikė, tačiau laikėsi šioje nacionalinės teisės nuostatoje numatytų sąlygų.

Todėl, siekiant užtikrinti Direktyvos 93/13 7 straipsniu siekiamą atgrasomąjį poveikį, nacionalinio teismo, kuris konstatuoja, jog yra nesąžininga sąlyga, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, prerogatyvos negali priklausyti nuo to, ar faktiškai ši sąlyga buvo taikyta, ar ne. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad jeigu nacionalinis teismas konstatavo, kad pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlyga yra „nesąžininga“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, aplinkybė, jog ši sąlyga nebuvo taikoma, savaime negali sutrukdyti nacionaliniam teismui taikyti visų iš šios sąlygos „nesąžiningumo“ kylančių padarinių (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Nutarties *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-602/13, EU:C:2015:397, 50 ir 54 punktus).

(žr. 73, 75 punktus ir rezoliucinės dalies 4 punktą)